

Marijana ČUK*

VALIDACIJA SKALE PROCJENE POSJEDOVANJA PODRUČNO-SPECIFIČNIH KOMPETENCIJA ODGAJATELJA U UČENIČKIM DOMOVIMA

Sažetak: *Kompetencije su nezaobilazna tema u raspravama o suvremenom odgoju i obrazovanju. Istraživanjem i razvojem kompetencija nastoji se poboljšati kvaliteta rada u odgojno-obrazovnim ustanovama. Učeničke domove svrstavamo u skupinu odgojno-obrazovnih ustanova. U njima rade odgajatelji od kojih se očekuje izvršavanje raznih zadataka pa time i posjedovanja raznih kompetencija, od administrativnih do odgojno-obrazovnih. U ovom se radu usmjerilo na istraživanje kompetencija koje se tiču rada odgajatelja s učenicima. Točnije, u radu smo usmjereni na područno-specifične kompetencije u poučavanju, prema podjeli korištenoj u Tuning projektu. Ispitivala se samoprocjena odgajatelja o važnosti spomenutih kompetencija za rad u domu, mjera u kojoj odgajatelji misle da su određenu kompetenciju usvojili na fakultetu te mjera u kojoj smatraju da je trenutno posjeduju. Za skalu područno-specifičnih kompetencija u poučavanju koje su važne za rad u domu te skalu kompetencija koje su stečene na fakultetu utvrđena je unimodalnost. Faktorskom analizom skale područno-specifičnih kompetencija koje ispitanici trenutno posjeduju dobivena su dva faktora. Prvi se faktor odnosi na komunikacijske i savjetodavne kompetencije dok se drugi faktor odnosi na osobne i stručne kompetencije. Njihovim sadržajem obuhvaćene su osnovne zadaće rada odgajatelja. Utvrđene razlike između skala u dobivenim faktorima i faktorskom opterećenju pojedinih čestica vezuju se uz specifičnost načina stjecanja kompetencije.*

Ključne riječi: *kompetencije, odgajatelj, učenički dom.*

---

1. Uvod

Odgojni rad odgajatelja ostvaruje se u okviru programa odgojnog rada u domovima učenika, a na temelju godišnjeg programa rada koji se posebno ostvaruje mjesečno i tjedno (Kyriacou, 2001; Jurić, 2007). Pregledom relevantnih dokumenata moguće je navesti vrste poslova koje odgajatelji obavljaju. Prvo je planiranje i programiranje rada odgajatelja i odgojne skupine. Slijedi neposredni odgojno-obrazovni rad s učenicima koji je ujedno i najvažniji u radu odgajatelja. On se sastoji od mentorskog rada, vođenja odgojne skupine te rada u raznim radionicama. Za odgajatelja je jako važno i stručno usavršavanje (individualno i zajedničko) te rad u stručnim tijelima doma, kao i suradnja s roditeljima, strukom te drugim ustanovama koje su povezane s radom doma (Rosić, 2007). U promišljanju o kompetencijskom pristupu i promjenama u odgajateljskoj struci u suvremenom obrazovnom sustavu očekivane kompetencije odgajatelja ne bi se trebale prikazivati samo kroz poslove koje odgajatelji obavljaju. Kako bi se kompetencijskim pristupom pojasnilo što je to što odgajatelji prepoznaju kao znanja značajna za svoje radno mjesto, nužno je i postojanje skale samoprocjene područno-specifičnih kompetencija.

1.1. Odgajatelj

Da bi odgajatelj mogao ispuniti navedene zadaće, odnosno široko polje djelovanja, od njega se očekuje da bude kompetentan na svim područjima rada. Tu se prije svega misli na pomoć učenicima u njihovu rastu i sazrijevanju na tjelesnom, zdravstvenom, socioemocionalnom, intelektualnom, duhovno-moralnom i kulturnom području. Zatim, trebao bi biti sposoban voditi odgojnu skupinu, predlagati i provoditi razne projekte u domu i izvan doma, dakle imati menadžerske i poduzetničke kompetencije (Halliwell, 1994; Marcetić, 2010; Jurić, 2004). Nerijetko, odgajatelj ima zaduženje voditi jednu ili više slobodnih aktivnosti, ovisno o svojim sklonostima. Trebao bi biti spreman i za timski rad (Anderson, 2005). Od njega se tako očekuje i posjedovanje komunikacijskih kompetencija koje svakodnevno usavršuje u razgovoru sa učenicima, u suradnji s roditeljima, profesorima u školi, kolegama na poslu te u široj lokalnoj zajednici. Potrebno je naglasiti da se međudjelovanjem odgajatelja i pojedinaca u odgojnoj skupini ostvaruje cjelokupna pedagoška djelatnost. O odnosima između njih ovisi kvaliteta i uspješnost ostvarivanja odgojno-obrazovnih sadržaja. Odgajatelj treba voditi posebnu brigu o komunikaciji s učenicima trudeći se graditi što bolji odnos, jer bez dobrog odnosa naš je utjecaj na druge ili nepostojeći ili uništavajući (Glasser, 1997, 2000; Jurić, 1979; Gregoire, Jungers, 2007; Kostović-Vranješ, Ljubetić, 2008).

Osim što je odgajatelj stručna i obrazovana osoba koja učenicima prenosi svoje znanje, odgajatelj im nudi i svoju ličnost, svoje ljudske osobine (Arthur, 2007; Rosić, 2007: 160). Odgajatelj je u učeničkom domu učenicima zamjena za roditelje kako bi se učenik u novoj sredini osjećao što sigurnije (Smith, Smith, 2008). Pored toga, on je socijalni integrator i kulturni medijator koji učeniku pomaže, dogovara se, organizira, potiče, animira, informira, kreira... (Previšić, 2003). Uza sve to ne smije zaboraviti da bi trebao biti empatičan, prijateljski, djelatan, energičan, ambiciozan, optimističan (Kobolt, 2012: 13). Vidljivo je da odgajatelj tako ima više zadaća koje su temeljne i međuzavisne (Rosić, 2007) te da se od odgajatelja očekuje da ih kompetentno ispuni.

1.2. Pojam kompetencija

Definicija, podjela i prikaza kompetencija ima više te ih se može promatrati iz različitih gledišta (Palekčić, 2008, 2013). U ovom će se radu spomenuti Heinricha Rotha zbog povezanosti njegove podjele s upitnikom kojim smo se koristili u ovom istraživanju i s dobivenim faktorima. Roth iz pedagojske perspektive dijeli kompetencije na: samokompetenciju (osobne – karakterne osnovne sposobnosti, na primjer: moralnost, inicijativa), sadržajne i metodološke kompetencije (opće kognitivne sposobnosti za uspjeh – sposobnost za rješavanje problema, sposobnost za apstrakciju) i socijalnu kompetenciju (socijalna sposobnost i sposobnost komuniciranja s tržištem). Na taj način razvija „sliku razvojno-sposobnog čovjeka koji djeluje obrazovano, koji svoju osobnost oblikuje u cjeloživotnom procesu učenja i socijalizacije“ (prema Hiltmann-Richter, 2010: 22).

2. Metodologija

O razvoju i istraživanju kompetencija u svrhu poboljšanja kvalitete rada u odgojno-obrazovnim ustanovama u suvremenom se obrazovnom sustavu često govori i piše. Kako su i učenički domovi jedne od tih ustanova, htjelo se ovim radom ispitati kompetencije koje posjeduju odgajatelji koji rade u učeničkim domovima. Međutim, treba spomenuti da poseban i specijaliziran studij za odgajatelje u učeničkim domovima ne postoji. Odgajatelji koji rade u učeničkim domovima najčešće su profesori raznih struka, inženjeri, pedagozi, psiholozi, edukacijski rehabilitatori i u manjoj mjeri neke druge struke. Stoga su i kompetencije koje su odgajatelji stekli tijekom svog obrazovanja dijelom različite. Postavlja se pitanje jesu li te i tako stečene kompetencije dovoljne za rad u učeničkom domu, dovoljne da bi se moglo odgovoriti na sve potrebe mladih i izazove koje pruža suvremeni svijet.

Kao dio većeg istraživanja kojem je cilj bio ispitati koje su kompetencije odgajateljima potrebne za rad u učeničkom domu, način i vrijeme stjecanja kompetencija, kompetencije koje odgajatelji prepoznaju kao one koje ne posjeduju, ali su im potrebne za rad u učeničkom domu, provedena je i validacija skala samoprocjene područno-specifičnih kompetencija odgajatelja. Prikazane su tri zasebne skale, kojima je moguće ispitati samoprocjenu odgajatelja o važnosti spomenutih kompetencija za rad u domu, zatim u kojoj mjeri odgajatelji misle da su određenu kompetenciju usvojili na fakultetu te u kojoj mjeri misle da je trenutno posjeduju.

2.1. Mjerni instrumenti

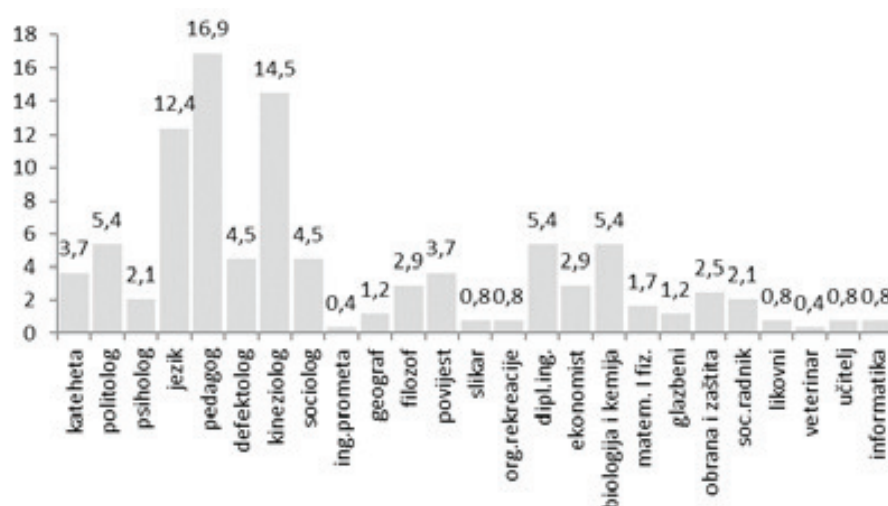
Postupak istraživanja bilo je anketiranje, a metodološki instrument koji se rabio u istraživanju bio je anketni list / upitnik. Upitnik kojim smo se koristili sastavljen je za potrebe ovog istraživanja, a temeljen je na upitniku iz Tuning projekta (2006). Upitnik se sastoji od dvaju dijelova. U prvom dijelu pitanja su se odnosila na demografske podatke: spol, pripadnost domu, dob, završen stupanj i vrstu obrazovanja. Stavovi odgajatelja o kompetencijama ispitivani su na Likertovoj skali od 1 do 4 (1 – nimalo, 2 – slabo, 3 – dovoljno, 4 – jako), i to u tri kategorije (Važnost za rad u domu, U kojoj mjeri ste je usvojili na fakultetu i U kojoj mjeri je trenutno posjedujete). Izbor skale s četirima razinama preuzet je iz upitnika Tuning projekta. Nadalje, upitnikom se pokušala izbjeći srednja vrijednost koja u velikoj mjeri oblikuje odgovore (Weisberg (2004: 107 – 8). Faktorska je analiza zasebno provedena na svakoj od triju odvojenih skala: skali važnosti područno-specifičnih kompetencija za rad u domu, skali usvojenosti područno-specifičnih kompetencija na fakultetu te skali trenutnog posjedovanja područno-specifičnih kompetencija.

2.2. Uzorak i postupak istraživanja

Prikupljanje je podataka bilo anonimno i provedeno je školske godine 2012./2013. u učeničkim domovima. U uvodnom dijelu upitnika odgajatelji su bili upoznati sa svrhom i sadržajem istraživanja. Populacija na kojoj je provedeno istraživanje uključila je sve odgajatelje učeničkih domova Republike Hrvatske koji su bili zaposleni u domovima 2012./2013. Upitnik je većini odgajatelja bio podijeljen na Županijskom stručnom vijeću za odgajatelje i na Zimskoj školi za odgajatelje. Odgajateljima onih domova koji nisu bili prisutni na spomenutim skupovima upitnici su poslani elektronskom poštom nakon što se prethodno telefonski tražilo dopuštenje ravnatelja ili voditelja doma. Ispunjeni su upitnici u velikoj većini stigli poštom, a manji broj i elektronskom poštom.

3. Rezultati i rasprava

U Republici Hrvatskoj ima 60 učeničkih domova. U istraživanju su sudjelovali odgajatelji iz 54-iju domova. Od 320-ero odgajatelja, koliko ih je bilo zaposleno školske godine 2012./13., kada je vršeno istraživanje, sudjelovalo je njih 242-oje, znači 76% ukupne populacije odgajatelja učeničkih domova u Republici Hrvatskoj. U istraživanju je sudjelovalo 69,46% ženskih odgajatelja i 30,54% muških odgajatelja, što odgovara stvarnom stanju zastupljenosti odgajatelja u domovima. Rezultati o zastupljenosti spola zaposlenih u učeničkim domovima potvrđuju rezultate do kojih su došli i drugi autori (Hicks, Gibbs, Weatherly, Byford, 2007).

Grafikon 1 – Uža struka ispitanika u postotcima

U grafikonu 1 vidi se da je od uže struke odgajatelja koji su sudjelovali u ovom istraživanju najveći broj pedagoga (16,9%). Nakon njih slijede profesori kineziologije (14,5%), zatim profesori raznih jezika (12,4%). Najmanji broj odgajatelja koji su sudjelovali u ovom istraživanju pripada sljedećim strukama: veterinar i diplomirani inženjer prometa (0,4%), profesor informatike, akademski slikar, diplomirana učiteljica i diplomirani organizator rekreacije (0,8%), profesor glazbene kulture i profesor geografije (1,2%). Što se tiče stupnja obrazovanja, 95% odgajatelja izjasnilo se da ima visoku stručnu spremu, 3,7% izjasnilo se kao magistar struke (to su vjerojatno oni odgajatelji koji su svoje diplome uredili prema bolonjskom sustavu), a 1,2% odgajatelja nije se izjasnilo u ovom pitanju.

Nakon općih demografskih podataka slijedi prikaz samoprocjene odgajatelja o područno-specifičnim kompetencijama u poučavanju za sve tri ispitivane kategorije (*Važnost za rad u domu*, *Usvojenost na fakultetu* i *Trenutno posjedovanje*).

Tablica 1 – Mjere deskriptivne statistike za skalu područno-specifičnih kompetencija u poučavanju značajnih za rad u domu

područno-specifične kompetencije u poučavanju (<i>Važnost za rad u domu</i>)	srednja vrijednost	najčešća vrijednost	standardna devijacija	varijanca
01. Predanost učenikovu napretku i postignuću	3,80	4	0,573	0,328
02. Kompetentnost u primjeni različitih strategija poučavanja	3,65	4	0,579	0,335
03. Kompetencije u savjetovanju učenika i roditelja	3,82	4	0,443	0,197
04. Sposobnost djelotvornog komuniciranja s grupama i pojedincima	3,82	4	0,507	0,257
05. Sposobnost stvaranja poticajnog ozračja za učenje	3,77	4	0,573	0,328
06. Sposobnost efektivnog upravljanja vremenom	3,62	4	0,666	0,443
07. Sposobnost samoprocjene	3,64	4	0,663	0,440
08. Svijest o potrebi kontinuiranog profesionalnog razvoja	3,65	4	0,737	0,543
09. Kompetencija u zajedničkom rješavanju problema	3,76	4	0,564	0,318
10. Sposobnost odgovora na različite potrebe učenika	3,78	4	0,576	0,332
11. Sposobnost poboljšanja okolinskih uvjeta učenja	3,55	4	0,700	0,490
12. Sposobnost prilagodbe domskog kurikula zahtjevima specifičnog odgojnog okruženja	3,55	4	0,711	0,506

U tablici 1 prikazane su mjere deskriptivne statistike za područno-specifične kompetencije u poučavanju značajne za rad u domu. U navedenoj skali područno-specifičnih kompetencija u poučavanju najveću su vrijednost dobile kompetencije: Kompetencije u savjetovanju učenika i roditelja te Sposobnost djelotvornog komuniciranja s grupama i pojedincima (srednja je vrijednost 3,82). O važnosti ovih kompetencija za rad u učeničkom domu govorio je Milaj (2004) i Slana (2007). Slana je isticao važnost poticanja međusobne komunikacije odgajatelja očekujući da će to pridonijeti povećanju kvalitete odgojno-obrazovnog rada svakog pojedinačnog odgajatelja, a u isto vrijeme i poticati kvalitetu daljnjeg razvoja cjelokupne odgojno-obrazovne institucije. Slana (2005) je također govorio i o savjetodavnom radu u učeničkom domu koji je jako bitan za uspješan rad odgajatelja. Naglasio je da se osnovna znanja stječu u dodiplomskim studijima, ali se osjeća potreba za dodatnim osposobljavanjem kroz poslijediplomski studij (kao jedna od mogućnosti).

Tablica 2 – Mjere deskriptivne statistike za skalu područno specifičnih kompetencija u poučavanju koje su usvojene na fakultetu

područno-specifične kompetencije u poučavanju (U kojoj mjeri ste je usvojili na fakultetu)	srednja vrijednost	najčešća vrijednost	standardna devijacija	varijanca
01. Predanost učenikovu napretku i postignuću	2,95	3	0,912	0,832
02. Kompetentnost u primjeni različitih strategija poučavanja	3,00	3	0,822	0,676
03. Kompetencije u savjetovanju učenika i roditelja	2,79	3	0,928	0,862
04. Sposobnost djelotvornog komuniciranja s grupama i pojedincima	3,02	3	0,835	0,697
05. Sposobnost stvaranja poticajnog ozračja za učenje	2,86	3	0,908	0,824
06. Sposobnost efektivnog upravljanja vremenom	2,95	3	0,833	0,695
07. Sposobnost samoprocjene	2,99	3	0,864	0,747
08. Svijest o potrebi kontinuiranog profesionalnog razvoja	3,24	4	0,888	0,789

09. Kompetencija u zajedničkom rješavanju problema	3,02	3	0,835	0,697
10. Sposobnost odgovora na različite potrebe učenika	2,82	3	0,911	0,830
11. Sposobnost poboljšanja okolinskih uvjeta učenja	2,70	3	0,944	0,892
12. Sposobnost prilagodbe domskog kurikula zahtjevima specifičnog odgojnog okruženja	2,48	3	0,994	0,989

Kao što je vidljivo iz tablice 2, za kategoriju mjere u kojoj je kompetencija usvojena na fakultetu najveću je vrijednost dobila kompetencija *Svijest o potrebi kontinuiranog profesionalnog razvoja* (srednja vrijednost 3,24), o čijoj važnosti su pisali mnogi autori (Anderson, 2005; Roeders, 2011; Šagud, 2006; Vujičić, 2007; Vizek-Vidović, Domović, 2013). Visoki rezultati našeg istraživanja potvrđuju važnost te kompetencije za odgojno-obrazovni rad.

Tablica 3 – Mjere deskriptivne statistike za skalu područno-specifičnih kompetencija za poučavanje koje ispitanici trenutno posjeduju

područno-specifične kompetencije u poučavanju (U kojoj mjeri je trenutno posjedujete)	srednja vrijednost	najčešća vrijednost	standardna devijacija	varijanca
01. Predanost učenikovu napretku i postignuću	3,53	4	0,645	0,416
02. Kompetentnost u primjeni različitih strategija poučavanja	3,37	3	0,591	0,350
03. Kompetencije u savjetovanju učenika i roditelja	3,51	4	0,571	0,326
04. Sposobnost djelotvornog komuniciranja s grupama i pojedincima	3,51	4	0,665	0,442
05. Sposobnost stvaranja poticajnog ozračja za učenje	3,46	4	0,694	0,482
06. Sposobnost efektivnog upravljanja vremenom	3,35	3	0,696	0,485
07. Sposobnost samoprocjene	3,31	3	0,723	0,523
08. Svijest o potrebi kontinuiranog profesionalnog razvoja	3,53	4	0,670	0,449

09. Kompetencija u zajedničkom rješavanju problema	3,48	3	0,548	0,300
10. Sposobnost odgovora na različite potrebe učenika	3,43	3	0,649	0,421
11. Sposobnost poboljšanja okolinskih uvjeta učenja	3,17	3	0,748	0,559
12. Sposobnost prilagodbe domskog kurikula zahtjevima specifičnog odgojnog okruženja	3,17	3	0,750	0,562

U tablici 3 prikazane su mjere deskriptivne statistike za skalu područno-specifičnih kompetencija za poučavanje koje ispitanici trenutno posjeduju. Na skali trenutnog posjedovanja određene kompetencije srednja vrijednost iznosi 3,53 za dvije kompetencije. To su: *Predanost učenikovu napretku i postignuću* i *Svijest o potrebi kontinuiranog profesionalnog razvoja*, što se podudara sa kategorijom usvojenosti kompetencija na fakultetu.

Najveća razlika u odgovorima je vidljiva za kompetenciju *Kompetencije u savjetovanju učenika i roditelja* koju odgajatelji po samoprocjeni drže najvažnijom za rad u domu, a usvojenost te kompetencije na fakultetu su procijenili jako niskom; na 10. je mjestu. Pri područno-specifičnim kompetencijama u poučavanju najmanje vrijednosti imaju kompetencije: *Sposobnost poboljšanja okolinskih uvjeta učenja* i *Sposobnost prilagodbe domskog kurikula zahtjevima specifičnog odgojnog okruženja* (srednja vrijednost 3,55) u kategoriji *Važnost za rad u domu*. Iste kompetencije imaju najniže vrijednosti i za kategoriju *U kojoj mjeri ste je usvojili na fakultetu* (srednje vrijednosti 2,70 i 2,48) te za kategoriju *U kojoj mjeri posjedujete trenutno također iste kompetencije* (srednja vrijednost za obje iznosi 3,17). U najnižim vrijednostima za kompetencije vidimo najveću ujednačenost u odgovorima za sve tri kategorije. U kategoriji *Važnost za rad u domu* sve kompetencije imaju najčešću vrijednost (mod) 4 ($M_o = 4$). Dakle, odgajatelji drže da su sve te kompetencije jako važne za rad u domu. Za Usvojenost na fakultetu za sve kompetencije odgajatelji drže da su ih u dovoljnoj mjeri usvojili na fakultetu ($M_o = 3$) osim za kompetenciju *Svijest o potrebi kontinuiranog profesionalnog razvoja* koja ima najčešću vrijednost 4 ($M_o = 4$), što znači da su je u jakoj mjeri usvojili na fakultetu i da se na svim fakultetima pridaje velika važnost svijesti o potrebi kontinuiranog profesionalnog razvoja. Što se tiče *Trenutnog posjedovanja* područno-specifičnih kompetencija u poučavanju, sedam kompetencija ima najčešću vrijednost 3, tj. odgajatelji samoprocjenjuju da ih trenutno posjeduju u *dovoljnoj mjeri* ($M_o = 3$), a za pet kompetencija da ih posjeduju *jako* ($M_o = 4$). U prikazu ovih rezultata vidljiva je razlika u odgovorima između važnosti kompetencija za rad u domu i usvojenosti tih kompetencija na fakultetu te nešto manja razlika u odnosu na trenutno posjedovanje područno-specifičnih kompetencija u poučavanju.

3.1. Faktorska analiza skala metodom glavnih osi

Budući da tri korištene skale imaju po 12 čestica, prije provedbe faktorske analize za svaku od navedenih skala proveli smo testiranje normalnosti distribucije rabeći Shapiro-Wilkov test. Rezultati Shapiro-Wilkova testa za sve su tri skale statistički značajni, a iz čega proizlazi da distribucija nije u formi normalne krivulje. Sve tri skale područno-specifičnih kompetencija u poučavanju karakterizira lijevo asimetrična distribucija, većina vrijednosti smještena je nadesno od srednje vrijednosti s krajnjim vrijednostima nalijevo. Vrijednosti mjere zaobljenosti ukazuju na ravnu distribuciju, s vjerojatnošću krajnjih vrijednosti koja je manja nego u normalnoj distribuciji. Upravo je zato za daljnju analizu odabrana metoda glavnih osi (engl. *principal axis factoring*), robusna metoda koja se može provoditi kada podatci nisu normalno distribuirani (Costello i Osborne, 2005). U različitim studijama područja društvenih znanosti istraživači su upotrebljavali metodu glavnih osi za podatke koji nemaju normalnu distribuciju (Zaman, Vanden Abeele, De Grooff, 2013; Treiblmaier, Filzmoser, 2009).

Prilikom analize skale područno-specifičnih kompetencija u poučavanju koje su važne za rad u domu, prije same faktorizacije Bartlettovim je testom ustvrđeno da je korelacijska matrica podobna za faktorsku analizu. Također, pogodnost korelacijske matrice za faktorizaciju utvrđena je Kaiser-Meyer-Olkinovim testom adekvatnosti uzorkovanja (Fulogsi, 1984). Rezultati Bartlettova testa su značajni, a vrijednost Kaiser-Meyer-Olkinova testa je 0,924. U odabiru faktora za ekstrakciju primijenjen je *scree* test (Cattell, 1966). Rezultati *scree* testa prikazuju točku savijanja na dva, a što ukazuje na unidimenzionalnu skalu. Nadalje, metoda glavnih osi potvrdila je da nije moguće ekstrahirati više od jednog faktora upotrebljujući svojstvenu vrijednost > 1 . Ukupnu varijancu moguće je pojasniti s jednim faktorom s 48,52% varijance za inicijalnu svojstvenu vrijednost (svojstvena vrijednost = 5,823). Faktorska struktura skale područno-specifičnih kompetencija u poučavanju koje su važne za rad u domu prikazana je u tablici 4. Koeficijent pouzdanosti skale iznosi 0,898.

Tablica 4 – *Faktorska struktura skale područno-specifičnih kompetencija u poučavanju koje su važne za rad u domu: faktorska opterećenja i Cronbachov alfa-koeficijent*

područno-specifične kompetencije u poučavanju važne za rad u domu	1	Cronbachov alfa-koeficijent
		0,898
01. Predanost učenikovu napretku i postignuću	,332	
02. Kompetentnost u primjeni različitih strategija poučavanja	,493	
03. Kompetencije u savjetovanju učenika i roditelja	,510	
04. Sposobnost djelotvornog komuniciranja s grupama i pojedincima	,498	
05. Sposobnost stvaranja poticajnog ozračja za učenje	,470	
06. Sposobnost efektivnog upravljanja vremenom	,503	
07. Sposobnost samoprocjene	,420	
08. Svijest o potrebi kontinuiranog profesionalnog razvoja	,434	
09. Kompetencija u zajedničkom rješavanju problema	,509	
10. Sposobnost odgovora na različite potrebe učenika	,471	
11. Sposobnost poboljšanja okolinskih uvjeta učenja	,321	
12. Sposobnost prilagodbe domskog kurikula zahtjevima specifičnog odgojnog okruženja	,518	

Prilikom analize skale područno-specifičnih kompetencija u poučavanju koje su usvojene na fakultetu, Bartlettovim testom utvrđena je podobnost korelacijske matrice za faktorsku analizu. Također, pogodnost korelacijske matrice za faktorizaciju utvrđena je Kaiser-Meyer-Olkinovim testom adekvatnosti uzorkovanja (Fulogsi, 1984). Rezultati su Bartlettova testa značajni, a vrijednost

Kaiser-Meyer-Olkinova testa iznosi 0,946. Kao i kod prethodne skale, u odabiru faktora za ekstrakciju primijenjen je *scree* test (Cattell, 1966). Rezultati *scree* testa prikazuju točku savijanja na dva, što ukazuje na unidimenzionalnu skalu. Nadalje, metoda glavnih osi potvrdila je da nije moguće ekstrahirati više od jednog faktora rabeći svojstvenu vrijednost > 1 . Ukupnu varijancu moguće je pojasniti jednim faktorom s 58,189% varijance za inicijalnu svojstvenu vrijednost (svojstvena vrijednost = 6,983). Faktorska struktura skale područno-specifičnih kompetencija u poučavanju koje su usvojene na fakultetu prikazana je u tablici 5. Koeficijent pouzdanosti skale iznosi 0,934.

Tablica 5 – Faktorska struktura područno-specifičnih kompetencija u poučavanju za kategoriju koje su usvojene na fakultetu: faktorska opterećenja i Cronbachov alfa-koeficijent

područno-specifične kompetencije u poučavanju koje su usvojene na fakultetu	1	Cronbachov alfa-koeficijent
		0,934
01. Predanost učenikovu napretku i postignuću	,610	
02. Kompetentnost u primjeni različitih strategija poučavanja	,550	
03. Kompetencije u savjetovanju učenika i roditelja	,595	
04. Sposobnost djelotvornog komuniciranja s grupama i pojedincima	,563	
05. Sposobnost stvaranja poticajnog ozračja za učenje	,511	
06. Sposobnost efektivnog upravljanja vremenom	,533	
07. Sposobnost samoprocjene	,520	
08. Svijest o potrebi kontinuiranog profesionalnog razvoja	,442	
09. Kompetencija u zajedničkom rješavanju problema	,636	

10. Sposobnost odgovoriti na različite potrebe učenika	,614	
11. Sposobnost poboljšanja okolinskih uvjeta učenja	,587	
12. Sposobnost prilagodbe domskog kurikula zahtjevima specifičnog odgojnog okruženja	,520	

Prije same faktorizacije skale područno-specifičnih kompetencija u poučavanju koje ispitanici trenutno posjeduju, Bartlettovim testom utvrđena je podobnost korelacijske matrice za faktorsku analizu. Također, pogodnost korelacijske matrice za faktorizaciju utvrđena je Kaiser-Meyer-Olkinovim testom adekvatnosti uzorkovanja (Fulogsi, 1984). Rezultati su Bartlettova testa značajni, a vrijednost Kaiser-Meyer-Olkinova testa iznosi 0,907. U odabiru faktora za ekstrakciju primijenjen je *scree* test (Cattell, 1966). Rezultati *scree* testa ukazuju na točku savijanja na tri, što ukazuje na dvodimenzionalnu skalu. Nadalje, metodom glavnih osi ekstrahirana su dva faktora rabeći svojstvenu vrijednost > 1 . Ukupnu varijancu moguće je pojasniti s 30,79% varijance za prvi faktor te 54,42% varijance za drugi faktor. U tablici 6 prikazana su faktorska opterećenja za skalu područno-specifičnih kompetencija u poučavanju koje ispitanici trenutno posjeduju, a koja se sastoji od dvaju faktora: faktor komunikacijskih i savjetodavnih kompetencija s pouzdanošću 0,823, te faktor osobne i stručne kompetencije s pouzdanošću 0,809.

Tablica 6 – Faktorska struktura područno-specifičnih kompetencija u poučavanju koje ispitanici trenutno posjeduju: faktorska opterećenja i Cronbachov alfa-koeficijent pouzdanosti

područno-specifične kompetencije u poučavanju koje ispitanici trenutno posjeduju ^W	1	2	Cronbachov alfa-koeficijent
Faktor 1. Komunikacijske i savjetodavne kompetencije			0,823
01. Predanost učenikovu napretku i postignuću	,671		
02. Kompetentnost u primjeni različitih strategija poučavanja	,678		

03. Kompetencije u savjetovanju učenika i roditelja	,769		
04. Sposobnost djelotvornog komuniciranja s grupama i pojedincima	,719		
05. Sposobnost stvaranja poticajnog ozračja za učenje	,692		
06. Sposobnost efektivnog upravljanja vremenom	,582	,371	
Faktor 2. Osobne i stručne kompetencije			0,809
07. Sposobnost samoprocjene		,625	
08. Svijest o potrebi kontinuiranog profesionalnog razvoja	,370	,590	
09. Kompetencija u zajedničkom rješavanju problema	,700	,412	
10. Sposobnost odgovora na različite potrebe učenika	,364	,620	
11. Sposobnost poboljšanja okolinskih uvjeta učenja		,765	
12. Sposobnost prilagodbe domskog kurikula zahtjevima specifičnog odgojnog okruženja		,785	

Sve tri skale imaju čistu strukturu s visokim koeficijentima pouzdanosti. Razlike između skala mogu se pojasniti razlikom u gledanju na način stjecanja kompetencija, njihovoj važnosti za domsko okruženje te svijesti o trenutnom posjedovanju kompetencije. Ispitanici drugačije doživljavaju pojedine kompetencije uslijed toga što se na svoju osnovnu struku koju se stječe na fakultetu gleda odvojeno od posla koji se obavlja, u ovom slučaju posla odgajatelja u učeničkom domu. Stoga se neka kompetencija koja se drži jako važnom za rad u domu može ili ne mora trenutno posjedovati na visokoj razini.

4. Zaključak

U suvremenoj odgojno-obrazovnoj teoriji važno mjesto zauzimaju istraživanja i teorijske rasprave o kompetencijama sudionika odgojno-obrazovnog procesa. Budući da su i učenički domovi dio odgojno-obrazovnog sustava, u ovom radu

cilj je bio istražiti kompetencije odgajatelja u učeničkim domovima. Kako ne postoji skala samoprocjene područno-specifičnih kompetencija odgajatelja u učeničkim domovima, rabila se već postojeća skala iz Tuning projekta, čija je svrha bila utvrditi samoprocjenu kompetencija nastavnika. Spomenuta je skala prilagođena, a na temelju već postojećih istraživanja i teorija odabrane su one čestice koje se vezuju uz odgojno-obrazovni rad odgajatelja.

Rad je dio prikaza većeg istraživanja kojem je cilj bio ispitati koje su kompetencije odgajateljima potrebne za rad u učeničkom domu, način i vrijeme stjecanja kompetencija, kompetencije koje odgajatelji prepoznaju kao one koje ne posjeduju, ali su im potrebne za rad u učeničkom domu. U tu svrhu provedena je i validacija skale samoprocjene odgajatelja o područno-specifičnim kompetencijama u poučavanju. Dobiveni rezultati ukazuju na visoku pouzdanost dobivenih skala te njihovu međusobnu usklađenost. Za skalu područno-specifičnih kompetencija u poučavanju koje su važne za rad u domu te za skalu područno-specifičnih kompetencija u poučavanju koje su stečene na fakultetu utvrđena je unimodalnost. Analizom skale područno-specifičnih kompetencija u poučavanju koje ispitanici trenutno posjeduju utvrđena su dva faktora: faktor komunikacijskih i savjetodavnih kompetencija te faktor osobne i stručne kompetencije. Dobivenim se skalama moguće koristiti prilikom osmišljavanja programa za stjecanje područno-specifičnih kompetencija odgajatelja ili organiziranja stručne izobrazbe za odgajatelje jer ne postoji poseban studij za odgajatelje zaposlene u učeničkim domovima.

Literatura

1. Anderson, E.W. (2005): *Residential and Boarding Education and Care for Young People: A Model for Good Practice*. New York: Taylor & Francis or Routledge's.
2. Arthur, J., (2003): *Education with Character, The moral economy of schooling*. London; New York: Routledge Falmer, Taylor & Francis Group.
3. Cattell, R. B. (1966): „The scree test for the number of factors“, *Multivariate behavioral research*, 1(2): 245 – 276.
4. Glasser, W. (1997): *Teorija kontrole*. Zagreb: Alinea.
5. Glasser, W. (2000): *Teorija izbora, nova psihologija osobne slobode*. Zagreb: Alinea.
6. Gonzalez, J.; Waagenar, R. (ur.) (2006): *Uvod u projekt Usklađivanje obrazovnih struktura u Europi. Sveučilišni doprinos Bolonjskom procesu. Tuning projekt. Education and Culture. Socrates-Tempus*. < <http://www.unideusto.org>>.

7. Gregoire, J.; Jungers, C. M. (2007): *The Counselor's Companion: What Every Beginning Counselor Needs to Know*. Mahwah London: Lawrence Erlbaum Associates.
8. Halliwell, T. (1994): „Management“. U: E. W. Anderson (ur.), *In Loco Parentis: Training Issues in Boarding and Residential Environments*. London: David Fulton, 37 – 68.
9. Hicks, L.; Gibbs, I.; Weatherly, H.; Byford, S. (2007): *Managing Children's Homes, Developing Effective Leadership in Small Organisations*. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
10. Hiltmann-Richter, I. (2010): *Life and work skills, Pojmovno približavanje*, Esej za raspravu. Bad Soden.
11. Jurić, V. (1979): *Metoda razgovora u nastavi*. Zagreb: Zavod za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.
12. Jurić, V. (2004): Pedagoški menadžment – refleksija opće ideje o upravljanju, *Pedagojska istraživanja*, 1 (1): 137 – 147.
13. Jurić, V. (2007): „Kurikulum suvremene škole“. U: V. Previšić (ur.), *Kurikulum: Teorije, metodologija, sadržaj, struktura*. Zagreb: Zavod za pedagogiju; Školska knjiga, 253 – 303.
14. Kobolt, A. (2012): „Strukovno i osobno u odgoju“. U: M. Senekovič; O. Dečman Dobrnjič; J. Ferk; D. Macura, (ur.), *IV. mednarodni kongres dijaških domov, Modeli vzgoje v globalni družbi, Zbornik prispevkov*. Ljubljana: Društvo vzgojiteljev dijaških domov Slovenije, 11 – 15.
15. Kostović-Vranješ, V.; Ljubetić, M. (2008): „Kritične točke“ pedagoške kompetencije učitelja. *Život i škola*, 20: 147 – 162.
16. Kyriacou, C. (2001): *Temeljna nastavna umijeća*. Zagreb: Educa.
17. Marcetić, A. (2010): „Nacionalni kvalifikacijski okvir i kompetencije ravnatelja u upravljanju ljudskim resursima“. *29th International Conference on Organizational Sciences Development People and Organization*. Portorož, Slovenija.
18. Milaj, O. (2004): „Komunikacija i partnerstvo kao temelj odnosa između odgajatelja i učenika u učeničkom domu“. *Bjelovarski učitelj: časopis za odgoj i obrazovanje*, 9, 1/3: 19 – 28.
19. Palekčić, M. (2008): „Profesionalne kompetencije nastavnika“. Predavanje na doktorskom studiju.

20. Palekčić, M. (2013): „Nastava i kompetencije“. *Pedagoške kompetencije u suvremenom kurikulumu*. Deseti susret pedagoga u Zadru. PPP.
21. Previšić, V. (2003): „Suvremeni učitelj: odgojitelj-medijator-socijalni integrator“. U: B. Ličina (ur.), *Učitelj – učenik – škola*. Petrinja: Visoka učiteljska škola i Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor, 13 – 19.
22. Rosić, V. (2007): *Domska pedagogija*. Zadar: Naklada.
23. Roeders, P. (2011): „Kompetencije andragoških djelatnika prema europskomu kvalifikacijskom okviru“. U: M. Matijević; T. Žiljak (ur.), *Andragoška profesija i kompetencije stručnjaka u obrazovanju odraslih. Zbornik radova 5. međunarodne konferencije Andragoška profesija i kompetencije stručnjaka u obrazovanju odraslih*. Zagreb: Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih u suradnji s Hrvatskim andragoškim društvom, 288 – 299.
24. Slana, J. (2007): „Poticanje međusobne komunikacije odgajatelja“. *Informatologija*, 40: 107 – 112.
25. Slana, J. (2005): „Savjetodavni rad odgajatelja u učeničkom domu“. *Život i škola*, 13: 79 – 85.
26. Smith, H.; Smith, M. K. (2008): *The Art of Helping Others, Being Around, Being There, BeingWise*. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
27. Šagud, M. (2006): *Odgajatelj kao refleksivni praktičar*. Petrinja: Visoka učiteljska škola.
28. Treiblmaier, H.; Filzmoser, P. (2009): *Benefits from using continuous rating scales in online survey research*. Wien: Technische Universität Wien, Forschungsbericht.
29. Vizek-Vidović, V.; Domović, V., (2013): „Učitelji u Europi-glavni trendovi, pitanja i izazovi“. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 15: 219 – 250.
30. Vujičić, L. (2007): „Kultura odgojno-obrazovne ustanove i stručno usavršavanje učitelja“. *Magistra ladertina*, 2: 91 – 106.
31. Zaman, B.; Vanden Abeele, V.; De Grooff, D. (2013): „Measuring product liking in preschool children: An evaluation of the Smileyometer and This or That methods“. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 1(2): 61 – 70.
32. Weisberg, H. F. (2009): *The total survey error approach: A guide to the new science of survey research*. Chicago: University of Chicago Press.

Marijana Ćuk*

VALIDATION OF EVALUATION SCALE OF BOARDING SCHOOL EDUCATORS' ADOPTING SUBJECT SPECIFIC COMPETENCES

Summary: *Competences are inevitable topic in discussions about contemporary education. Competence research and development should improve quality of work in educational institutions. Boarding schools are considered to be educational institutions. It is expected that boarding schools educators complete variety of tasks, hence they need both administrative and educational competences. In this paper, we focus on the research of competences that are needed for boarding school educators' work with students. More specifically, we focus on the research of the subject specific competences in teaching, according to the classification used in the Tuning project. We researched self-evaluation of boarding school educators on importance of these competences for the work in boarding schools, the extent in which educators think that they adopted a certain competence in college, and the extent in which they think they currently possess these competences. Factor analysis of the subject specific competences for the work in boarding schools scale and the competence scale determining the extent in which educators think that they adopted a certain competence in college yielded unimodal scales. Factor analysis of the subject specific competences which they think they currently possess scale yielded two factors. The first factor relates to communication and counseling competences, while the second factor relates to the personal and professional competence. The included variables cover basic work task of boarding school educators. During the validation of these scales, we observed differences in the yielded factors and distribution of the factor loadings of individual particles, which are associated with specific ways of acquiring competences.*

Keywords: *competences, boarding school educator, boarding school.*

---

* Marijana Ćuk

Učenički dom Paola Di Rosa, Dubrovnik
marijanacuk@gmail.com

* Marijana Ćuk

Boarding School Paola Di Rosa, Dubrovnik
marijanacuk@gmail.com